

Position paper van Grانيت Import Benelux (GIB)

Vooraf

1. Dit position paper is bedoeld om leden van de Kamercommissie Infrastructuur en Milieu in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van de kwaliteiten en toepassingsmogelijkheden van granuliet.
2. We maken van de gelegenheid gebruik om toe te lichten in welke situatie wij als bedrijf terecht zijn gekomen door het individuele handelen van enkele ambtenaren bij RWS Handhaving en Vergunningverlening (hierna: 'de betrokken ambtenaren').
3. In de tv-uitzending van Zembla op 6 februari jongstleden is niet het formele standpunt van het bevoegd gezag aan bod gekomen, maar zijn de betrokken ambtenaren – veilig anoniem – kritiekloos aan het woord gelaten en gesteund door niet-onderbouwde uitspraken van een ex-OvJ, een ex-medewerker van de WUR en een grafstenenmaker.
4. Degenen die hebben meegewerkt aan Zembla hebben op deze manier een grote maatschappelijke onrust veroorzaakt: bij omwonenden, mediaconsumenten en bij lokale en provinciale bestuurders. En trouwens ook bij uw Kamercommissie voor IenW.
5. Bovendien hebben ze willens en wetens de goede naam beschadigd van andere ambtenaren van RWS en van GIB en zij hebben de eigenaren van GIB beschuldigd van crimineel gedrag. Die konden overigens, net zo min als de DG van Rijkswaterstaat, *niet* veilig anoniem blijven.
6. Uw commissie heeft ons uitgenodigd eerst voor deelname aan een hoorzitting, later voor deelname aan de ronde tafel bijeenkomst. Wij hebben drie redenen om die uitnodiging niet aan te nemen:
 - a) Voor de waarheidsvinding is het niet nodig. De wet, de onderzoeken en hopelijk ook dit position paper, spreken voor zich. Onze fysieke aanwezigheid voegt daar niets aan toe.
 - b) De ronde tafel bijeenkomst vindt plaats in aanwezigheid van de pers. Onze ervaringen met de media van de laatste weken geven ons weinig vertrouwen in een neutrale weergave.
 - c) De uitzending van Zembla heeft veel impact gehad. Onder diverse berichten die volgden na de uitzending, staan talloze reaguursels. Wij ervaren een aantal van die reaguursels als bedreigend.
7. Wél zijn wij bereid om zonder aanwezigheid van de media met de leden van uw commissie te spreken. Omgekeerd is de commissie of zijn individuele leden van harte welkom voor een werkbezoek aan onze terminal.

Drie patronen

8. Wij zien drie patronen die elkaar versterken. We benoemen die patronen hierna in het kort en komen er later in dit position paper op terug.

Patroon 1: Meninge in plaats van onderzoek

9. Er is een patroon van het niet willen accepteren van de uitkomsten van onafhankelijke expert-onderzoeken. Het betreft hier niet het bevoegd gezag, maar enkele individuele ambtenaren.
10. Het patroon is verder zichtbaar bij het bewonerscomité dat expliciet weigerde onderzoeksrapporten te ontvangen en bij lokale bestuurders, die niet wilden reageren op het aanbod onderzoeken of een toelichting daarop te ontvangen.
11. Tot slot was het patroon ook herkenbaar in het AO van 20 februari jl., toen enkele leden van uw commissie aan de minister lieten weten geen behoefte te hebben aan (nader) onderzoek.

Het toepassen van granuliet – geframed als het storten van giftig afval – moest onmiddellijk stoppen.

Patroon 2: doel heiligt de middelen

12. Het tweede patroon is dat van activisme waarbij het doel de middelen heiligt. Ook als die middelen neerkomen op bedrog.
13. Zo begon Zembla met uitgebreide filmbeelden van verontreinigingen bij Over de Maas die niets te maken hebben met de toepassing van granuliet. Ze kwamen uit een andere uitzending.
14. Het bewonerscomité herhaalt dit bedrog door in zijn position paper veel foto's van die verontreinigingen te tonen.
15. Dit patroon is tot slot ook zichtbaar bij een deel van de betrokken ambtenaren, die aantoonbaar onjuiste conceptteksten bewust hebben verspreid, zowel intern als extern.

Patroon 3: machtsmisbruik

16. Het derde patroon is het machtsmisbruik *door* en de kokervisie *van* de betrokken ambtenaren die, bewijsbaar, onze meldingen hebben getraineed en gedwarsboomd, zonder enige onderbouwing en met de comfortabele publiekrechtelijke omstandigheid achter de hand dat beroep tegen hun beslissing niet mogelijk is.

Inhoud position paper

17. In dit position paper zullen we ingaan op de volgende aspecten:
 - 1) Wat is granuliet?
 - 2) Waarom is granuliet grond?
 - 3) Waarom is granuliet schoon?
 - 4) Waarom is het handelen van de betreffende ambtenaren onoorbaar?
18. Voor de onderliggende stukken en bewijzen verwijzen we naar de informatie op onze website, onder de noemer "Dossier granuliet". Dit dossier is overigens *work in progress*. Het kan zijn dat er nog informatie aan wordt toegevoegd op het moment dat u dit position paper leest.

Ad 1: Wat is granuliet?

19. Granuliet, ook wel Noordse Leem genoemd, is de fijnste gradering die ontstaat bij het proces van breken, zeven en wassen van het primair gesteente uit groeves in Schotland en Noorwegen. Granuliet wordt middels een bezink- en filterkamerpersproces ontwaterd tot een steekvast product. De minerale delen veranderen niet tijdens dit proces. Granuliet is constant en homogeen van structuur en samenstelling.
20. Over de toepassingsmogelijkheden van granuliet kunt u meer lezen in een rapport van Deltares.¹ Granuliet wordt in dit rapport zonder terughoudendheid grond genoemd.

Ad 2: Waarom is granuliet grond?

21. Granuliet is 'grond', omdat het de eigenschappen heeft die zijn beschreven in het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) en in de Toelichting hierop.
22. De afgelopen 20 jaar hebben RWS, provincies, gemeenten en waterschappen granuliet altijd aangemerkt als schone grond. Miljoenen tonnen granuliet zijn, zowel onder als boven water, zonder problemen toegepast in tientallen projecten.

¹ Gerard Kruse en Arjan Venmans (Deltares), *Specificaties voor het toepassen van Noordse Leem in Weg- en Waterbouwwerken in Nederland* (2019). Dit rapport is te vinden op de website van Graniet Import Benelux bv (onder Dossier granuliet). Daar vindt u ook een PowerPointpresentatie met vergelijkbare buitenlandse voorbeelden.

23. Granuliet is gecertificeerd door middel van een productcertificaat. Anders dan door de activisten in Zembla is gesuggereerd, moet een bedrijf aan veel eisen voldoen om een dergelijk certificaat te verkrijgen én te behouden. Er vinden maandelijks productcontroles plaats en de certificerende instelling controleert die controles vier keer per jaar.
24. Vanwege de discussie die enkele individuele ambtenaren sinds 2018 hebben aangezwengeld, heeft GIB aan Schreurs MilieuConsult gevraagd te onderzoeken of er reden is te twijfelen aan de kwalificatie van granuliet als 'grond'. Het rapport kwam in maart 2019.² De conclusie: "Vanuit de interpretatie van de definitie van grond wordt geconcludeerd dat het eindproduct Granuliet... als grond dient te worden aangemerkt."
25. Hoewel niet relevant voor de definitie van grond conform het Bbk, is de geologie in kaart gebracht en vergeleken met de Nederlandse bodem door de TU Delft. De conclusie is: "Granuliet wijkt dus niet af van de gangbare erosie- en verweringsprodukten die de rivieren naar ons land hebben gebracht en die de samenstelling van de Nederlandse ondergrond bepalen."³

Ad 3: Waarom is granuliet schoon?

26. Granuliet is sinds de eerste toepassing vele malen getoetst op milieuhygiënische kwaliteit middels samenstellings-onderzoeken en partijkeuringen. De keuringsresultaten tonen aan dat het materiaal homogeen en schoon is en daarmee, conform het Bbk en de Regeling bodemkwaliteit, vrij toepasbaar is op zowel landbodem als in oppervlaktewater. Ook het gebruik van flocculant in granuliet hebben we uitgebreid laten onderzoeken, met dezelfde uitkomst: het is onschuldig en niet-schadelijk.⁴
27. Sinds september 2009 is het materiaal gecertificeerd conform de BRL 9321. Het certificaat is afgegeven door SGS en is geldig voor onbepaalde tijd, uiteraard met periodieke keuringen en audits (zie hierover onder 22 van dit position paper).
28. Uit de lijst van milieuhygiënische keuringen blijkt dat de rapporten kort na elkaar zijn opgesteld. Dit komt doordat telkens nieuwe verdachtmakingen over granuliet werden geuit die ons dwongen tot telkens nieuwe externe onderzoeken. Overigens telkens met dezelfde uitkomst: granuliet is schoon en vrij toepasbaar.

Ad 4): Waarom is het handelen van de betreffende ambtenaren onoorbaar?

29. De uitkomsten van al deze onderzoeken konden de betrokken ambtenaren niet overtuigen. Zij weigerden de toepassing van granuliet zonder enige onderbouwing daarvoor te geven. Onder elke afwijzing stond de (krom geformuleerde) toevoeging: "...is geen besluit in de zin van de AWB en kan geen bezwaar op worden gemaakt."
30. De eerste weigering om granuliet toe te passen dateert van 3 april 2018. Inmiddels zijn we bijna twee jaar verder. Hierna volgt een beknopt overzicht van de gebeurtenissen, met excuses voor de eentonigheid die illustratief is voor de halsstarrigheid van de betrokken ambtenaren. Naast dit beknopte overzicht hebben we uiteraard een volledig overzicht gedocumenteerd.

² Te vinden op de website van Graniet Import Benelux bv (onder Dossier granuliet)

³ Maaïke van Tooren, Mineralogische samenstelling van de grondstoffen van Graniet Import Benelux. Februari 2020. Dit memo is te vinden op de website van Graniet Import Benelux bv (onder Dossier granuliet).

⁴ Er zijn vele milieuhygiënische onderzoeken, bijvoorbeeld: Schreurs MilieuConsult, *Toetsing milieuhygiënische kwaliteit van Granuliet* (april 2019); RoyalHaskoningDHV, *Effecten gebruik flocculant bij productie granuliet* (mei 2019); SoilConsult, *Analyseresultaten acrylamide* (juni 2019); Van der Kooij Clean Technologies, *Ecopure P-1715. Beoordeling effecten op water en bodem. Evaluatie gebruik flocculant voor de granulietproductie* (juni 2019) Schreurs Milieuconsult, *Aanvullende informatie voor de toepassing van granuliet* (oktober 2019). Daarnaast voert GIB, als onderdeel van het certificatieproces, maandelijks partijkeuringen uit. Die worden driemaandelijks gecontroleerd door de certificerende instelling. De certificerende instelling zelf wordt gecontroleerd door de Raad voor de Accreditatie. Ook uit de partijkeuringen is nimmer een milieuhygiënisch probleem gekomen..

- a) Sinds die eerste weigering op **3 april 2018** hebben handhavers van RWS Oost-Nederland vragen gesteld over verondersteld colloïdaal gedrag van granuliet en over veronderstelde vertroebeling. Hoewel de ambtenaren niet wilden meewerken aan een proef om de vertroebeling te testen, heeft GIB via een bezinkproef aangetoond dat granuliet sneller bezinkt en minder vertroebeling geeft dan natuurlijk afgezette (Nederlandse) klei. Colloïdaal gedrag wordt niet waargenomen. Het vastestofgehalte is daarbij te laag om relevante ecologische effecten te hebben.⁵
- b) **16 mei 2018** Vervolgens beweert ambtenaar Persoon1 (wij respecteren in dit position paper de veilige anonimiteit van deze persoon) op 16 mei 2019 in een gesprek met ons dat hij de toepassing van granuliet blijft weigeren. Hij zegt dat hij desnoods, met een beroep op de zorgplicht, granuliet zal afkeuren vanwege de kleur!
- c) **30 mei 2018** Niet lang daarna, op 30 mei, wordt granuliet, zonder enige aanleiding, opnieuw afgewezen omdat het een uit Noorwegen geïmporteerde afvalstof zou zijn, omdat het -ondanks bewijs van het tegendeel - vertroebelend en colloïdaal zou zijn, omdat het een "slijpsel" van granuliet zou zijn (er is aantoonbaar geen sprake van slijpsel), omdat het niet van nature in de Nederlandse bodem zou voorkomen (wordt in de Bbk niet vereist), omdat de toepassing in Over de Maas niet 'nuttig en functioneel' zou zijn (betreft een persoonlijke mening), omdat er onderzoek moest plaatsvinden naar stoffen als sulfaat, barium, calcium en asbest, waarbij ook de PH-waarde moest worden meegenomen. Allemaal nodeloze onderzoeken, want er was geen enkele aanwijzing voor de aanwezigheid van deze stoffen. Niettemin heeft GIB onderzoeken laten uitvoeren. Het uitgevoerde onderzoek toont aan dat granuliet niet verontreinigd is.⁶
- d) De betrokken ambtenaren blijven bij hun standpunt. Dit standpunt is bovendien verspreid binnen Rijkswaterstaat, ILenT en het ministerie waardoor granuliet in Nederland nergens meer toegepast mocht worden. GIB heeft een extra terrein moeten huren aan de Zanzibarhaven in Amsterdam.
- e) **Maart-april 2019** De maanden daarna heeft verder overleg tussen GIB en RWS niet geholpen. In maart en april 2019, een jaar na de eerste weigering, is er contact gezocht met andere ambtenaren van RWS en het ministerie, die beloofden wel serieus de door GIB aangeleverde onderzoeken te beoordelen.
- f) Pas op **17 juni 2019** krijgt GIB ter bespreking een concept memo van ministerie-RWS onder ogen. Er is afgesproken met het ministerie dat dit eerst met GIB besproken zal worden alvorens een formeel standpunt in te nemen. Een dag later wordt dit concept memo, dat dus geen stand beleid is, gebruikt om een nieuwe melding af te wijzen. De eerder genoemde Persoon1 heeft meegeschreven aan dit concept memo. GIB ziet talloze feitelijke onjuistheden, verouderde of onvolledige informatie en andere onzorgvuldigheden in dit concept memo en stuurt RWS daarom schriftelijk een reactie, die op **27 juni 2019** bij RWS Utrecht wordt besproken. Op dat moment is er geen contact meer met de betrokken ambtenaren. De contacten lopen vanaf dan via andere personen binnen RWS en het ministerie. Het memo (vol fouten) dus zonder onze reactie is de basis voor de uitzending van Zembla.
- g) Op **1 juli 2019** vindt ook een gesprek plaats met GIB en ambtenaren van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Een dag later stuurt GIB de definitieve reactie op het concept memo. Dit leidt op 12 juli tot een nieuw gesprek tussen GIB en het ministerie. Dit gesprek wordt op 26 augustus gevolgd door een gesprek tussen GIB en RWS Utrecht.
- h) Op **30 augustus 2019** ontvangt GIB een gespreksverslag waaruit blijkt dat het ministerie en RWS, alle argumenten gehoord en gewogen hebbend, herbevestigen dat granuliet grond is en het productcertificaat geldig is.
- i) Op **17 september 2019** wordt een nieuwe aanvraag om granuliet toe te passen bij Over de Maas ingediend. De betrokken ambtenaren weigeren tot onze grote verbazing opnieuw, op basis van dezelfde drogredenen als die op 30 mei 2018 zijn gehanteerd. Daarom volgt er, op **26 september 2019**, een nieuw gesprek tussen RWS en GIB. Vergunningverlener Persoon2. – ook bij deze persoon respecteren wij in dit position paper de veilige anonimiteit – vindt dat er nóg meer onderbouwing nodig is om de milieuhygiënische kwaliteit van granuliet aan te tonen. In dit

⁵ Rapport 'Kolombezinkproef Noordse Leem', Kruse Advies, 15 mei 2018. Het vastestofgehalte is bepaald door Deltares (Utrecht Castel Laboratorium). Beide rapporten zijn te vinden op de website van Graniet Import Benelux bv (onder Dossier granuliet).

⁶ De rapporten zijn te vinden op de website van Graniet Import Benelux bv (onder Dossier granuliet)

gesprek wordt duidelijk afgesproken wat de vragen zijn. Wederom werkt GIB mee en levert dit onderzoek aan.⁷

- j) Op **10 oktober 2019** wordt een nieuwe melding gedaan om granuliet in Over de Maas toe te passen. Die melding wordt door Persoon2 op 17 oktober opnieuw afgekeurd, zonder onderbouwing. Persoon2 geeft op die dag telefonisch aan dat de vragen correct zijn beantwoord, maar dat er weer nieuwe twijfels zijn gerezen. Persoon2 was van mening dat er “een langdurig onderzoek” naar onderwaterstromingen nodig zou zijn. Daarop roept GIB nog dezelfde dag de hulp in van mensen hogerop bij RWS. Dit leidt op **18 oktober 2019** tot een acceptatie van de melding.
31. Voor de verondieping van de Over de Maas en de Kraaijenbergse plassen is in de periode van 2012-2016 meer dan 350.000 ton granuliet toegepast. Bij geen van deze toepassingen zijn problemen met de waterkwaliteit, vertroebeling of andere negatieve effecten geconstateerd. Dit was al die tijd bekend bij een deel van de betrokken ambtenaren, die opmerkelijk genoeg zelf actief bij de toepassing betrokken waren.
32. Een nieuwe tijdslijn start als de onderzoeksjournalisten van Zembla zich melden. Zij zijn er de directe aanleiding voor dat uw commissie, in aanloop naar een debat met de minister, op eigen onderzoek is uitgegaan. We hopen dat dit memo en alle onderliggende stukken u het benodigde inzicht geven.

Tot slot

33. De betrokken ambtenaren, het bewonerscomité, de zogeheten experts, de Zembla-journalisten en hun napraters in de geschreven media: zij hebben mogelijk geen idee van de financiële schade en de reputatieschade die zij hebben veroorzaakt.
34. Wij achten hen verantwoordelijk voor de nodeloze maatschappelijke onrust.
35. Er is ook sprake van emotionele schade. De onterechte beschuldigingen van maffioos en crimineel gedrag, waarbij in de tv-uitzending een ex-Officier van Justitie ook nog een zes jaar gevangenis in het vooruitzicht stelt, hebben natuurlijk een enorme impact gehad.
36. Naar onze mening dient het proces van handhaving opnieuw in kaart te worden gebracht. Ambtenaren weigeren nu zonder onderbouwing een melding waartegen geen beroep mogelijk is, ook niet mét onderbouwing. Wij bepleiten een herziening van dit deel van de regelgeving.
37. Ons lijkt dat er alle aanleiding is voor een onderzoek naar de vraag of hier sprake is geweest van machtsmisbruik en van bewust selectief lekken van verkeerde informatie door degenen die in dit position paper ‘de betrokken ambtenaren’ worden genoemd.

⁷ Schreurs MilieuConsult, Aanvullende informatie voor de toepassing van granuliet, 9 oktober 2019. Dit rapport is te vinden op de website van Granuliet Import Benelux bv (onder dossier granuliet).